

23/12

Herr Utrikesminister.

På en punkt har Ni, det skall villigt erkännas, delvis rätt. I västmaktsförslaget om en undersökningskommission rörande fria val i Tyskland användes en formulering som liknar, om också inte överensstämmer med Er egen; en skillnad lig-

ger i att man uttryckligen talar om Sovjetzonen och därmed hänvisar till det ryska förtrycket, medan Ni talar om östzonen. Men detta är inte det väsentliga. I en officiell not är det naturligt att omskrivningar av denna art begagnas; i ett upplysande radiotal är dylika fraser fördunklande. Och i själva verket har i en rad aktstycken från demokratiernas sida klart utsagts hur det verkliga läget är. Så skedde exempelvis i de västtyska representanternas framställning till FN. Parentetiskt må anmärkas att denna rapport, liksom de stora tyska partiernas eniga anslutning till västmaktsförslaget, inte med ett ord berörs i Ert föredrag.

Medan Ni på denna punkt följer västmaktsnotens diplomatiska formulering, gör Ni det sannerligen inte i övrigt. Ni betecknar västmaktsförslaget som propaganda och taktik. Däri har Ni utan tvivel rätt såtillvida som västmakterna inte trodde att undersökningen skulle leda till positivt resultat. Men det väsentliga är att Ni på denna punkt negligerade de använda formuleringarna för att i stället stanna vid de enligt Er mening tyvivelaktiga motiv som Ni ansåg ligga bakom förslaget.

Därmed är vi inne på kärnfrågan, den fråga som i min artikel helt ställdes i förgrunden. Ni stämplar västmaktsförslaget om undersökningskommission som propaganda därför att det inte kunde leda till fria val i den ryska zonen. Men Ni antyder i sats efter sats att Edert eget förslag om förhandlingar mellan ockupationsmakterna kunde leda till resultat. Jag förstår väl att sådana antydningar har blivit dialektiskt nödvändiga; annars måste Ni ju fälla samma dom över det svenska förslaget som över

västmakternas. Likafullt synes det vara väl starkt att Ni gör påståenden som de följande: "För den svenska delegationen var det enda målet att gagna den sak det här gällde — fria val och Tysklands återförening"; detta förslag var "det riktigaste av de föreliggande förslagen, det som var mest ägnat att främja syftet: fria val såsom ett led i Tysklands återförening". Är det inte uppenbart att båda förslagen var lika utsiktslösa — att tanken att Ryssland plötsligt skulle tillåta fria val är en orimlighet.

Då jag vägrar att tro, då jag skulle anse det förolämpande att tro att Ni ansett Er ha en utsikt att genomdriva fria val i Sovjetzonen genom Edert förslag, uppstår frågan varför det framställts. Det faller då i ögonen att Ni genom förslaget skilde Er från västmakterna utan att helt anknyta till Sovjet. Det är denna form av verksamhet som jag kallar ovilja att ta ståndpunkt och som Ni i lära och leverne praktiserat år efter år. Att Ni själv tror denna diplomati vara självständighet har jag fullt klart för mig; det är en illusion, utan vilken de ständiga försöken att sitta mellan stolarna skulle bli Eder alltför plågsamma.

Att misslyckas är mänskligt, men Eder belåtenhet efter misslyckandet är oroande. Låt mig än en gång påpeka att Ni efter omröstningen uttalar att alla parter "utan större självuppgivelse" kunde ha följt Eder — ingen av parterna gjorde det, och de hade följaktligen fel —, endast Ni kunde bedöma Rysslands, Västtysklands, västmakternas och Sveriges sanna och gemensamma intresse.

Herbert Tingsten

Hr Undén i lyxförpackning

— Hr Hammarskjöld väljer Europa —

Den stora motsättningen i vår tid — som oroar alla, diskuteras av alla, präglar parlamenten, pressen, litteraturen — kan sägas gälla demokrati och humanism gentemot en rörelse som börjat som revolutionär utopism, men blivit statstyranniets, våldets och grymhetens redskap. Inom den demokratiska kulturkretsen har motsättningen framkallat en strävan till sammanhållning för försvar och hjälp inbördes. Sverige hör till de länder som står utanför, av motiv som här inte skall ånyo refereras och kritiseras. Denna neutralitet, denna isolering bygger inte på en åskådning, utom möjligen hos ett fåtal, den försvaras med en serie "praktiska" och kortfristiga argument. Men ett behov av ett försvar i högre stil framträder hos de mera reflekterande. Vår biträdande utrikesminister, Dag Hammarskjöld, känd som elegant intellektuell och tillika som trogen regeringsadvokat, har känt sig kallad att här intervensera. Hans bidrag "Att välja Europa" (i Svensk Tidskrift) går ut på att ge ett skimmer av storhet och program åt statsledningens huvudlinje: att undvika reell samverkan med USA, men att gå med på till intet förbindande Strasbourgkonventioner om europeiska samarbetsfrågor.

Det vore roligt att analysera hr Hammarskjölds uppsats med samma fullständighet som anses påkallad då det gäller en filosofisk teori. Men vi får nöja oss med att fastslå att på varje sida, nästan i varje mening påträffas glidningar och underligheter. "De europeiska folken har delat ljust och lett i årtusenden" — här föres tanken på ett äktenskap, men satsen är uppenbarligen meningslös; delar låt oss säga Sverige och Danmark ljust och lett då den ena staten besegrar den andra? Hr Hammarskjöld säger sig inte vilja "filosofera om folkkaraktärer", men några rader längre fram är "folktemperament" en förklaringsgrund. "Europa är en enhet, men en enhet som är fylld av inre spänningar, proportionella mot den utsträckning i vilken folken bevarat eller utvecklats sin särart" — kan man komma det meningslösa närmare? Med Europa menas tydligen Väst-europa. Men att Ryssland och dess satelliter inte räknas dit sägs inte ifrån direkt; det är dock en biträdande utrikesminister som skriver.

Konststycket som hr Hammarskjöld har att prestera är att avskilja USA från Europa och att tillika "välja Europa" utan att detta val skall förbinda till någon som helst insats. Låt oss stanna vid det trestegshopp som leder till målet.

Första steget är att tala om Europa som arvinge till Jerusalem. Aten och Rom — manskovärde, tankefrihet, rätt. Att från denna bild av Europa avskilja USA låter sig inte gärna göra. Hr Hammarskjöld nämner också att Amerika koloniserats från Europa och har en europeisk ideologi, ja, han antyder rent av att denna ideologi haft större inflytande i USA än i Europa. Men efter detta erkännande är USA